LINGVISTIKAOLÜMPIAADI PIIRKONNAVOOR

29. november 2023. a

Kood: .....

Kool: .....

1) Lahenda **iga ülesanne** loetava (!) käekirjaga **eraldi lehel** (lehtedel) ülesannet ümber kirjutamata. Lahendamiseks võid kasutada ka lehte, millel on trükitud ülesanne.

2) Kirjuta lahendatava **ülesande number ja oma kood** ülesande lahenduse **igale lehele**. Ainult sel juhul on tulemuste täpne arvestus tagatud.

3) Iga ülesande all on eraldi punkt, mis palub **selgitada lahendust**. Selle all mõeldakse detailset ja süsteemset kokkuvõtet faktidest, mille oled lahendamisel avastanud, mitte kirjeldust selle kohta, kuidas neid avastasid. Nõutud kokkuvõtet võiks ette kujutada ka kui avastatud keeleliste joonte või reeglite kogu, mis on ülesandematerjali arvestades võimalikult täielik. Täiesti korrektseid, kuid põhjenduseta/selgituseta vastuseid hinnatakse madalamalt.

Kood:

ÜLESANNE 1

Inuinnaqtuni keel

(20 punkti, Poola lingvistikaolümpiaadi ülesanne, tõlkinud Przemysław Podleśny)

Inuinnaqtuni keel kuulub omaette keelena eskimo-aleuudi keelkonda, kuid vahel on seda peetud ka inuktituti keele murdeks. Inuinnaqtuni keelt kasutatakse Kanadas (kahes piirkonnas ametliku keelena), aastal 2011 oli rääkijaid 410.

A. On antud kümme väljendit inuinnaqtuni keeles ning nende tõlked juhuslikus järjekorras.
Kirjuta tühja lahtrisse õige tõlge.

nirinngittunga	
nirihaaqtuq	
aninngittutit	
kitjaumahaaqtunga	
aniniaqtuq	
kitjaumayumayutit	
takuyumayunga	
takuniaqtuq	
kitjaumayutit	
niriyuq	

Tõlked (juhuslikus järjekorras):
sa tahad haigeks jääda, ma tahan näha, sa oled haige, ta sööb, ma ei söö, sa ei välju, ma jäin haigeks, ta väljub (tulevik)*, ta sõi ära, ta näeb* (tulevik) *ära*

B. Tõlgi eesti keelde.

kitjaumanngittuq	
aniyunga	

C. Tõlgi inuinnaqtuni keelde.

ta tahab süüa	
ma jään (tulevik) *haigeks*	

D. Selgita lahendust.

Kood:

ÜLESANNE 2

Stenograafia

(20 p, autor Rando Lukk)

Mõnes riigis tuleb kohtuistungitel panna kirja kõik, mis öeldakse. Kuna inimesed ei ole võimelised kirjutama tavalisel klaviatuuril piisavalt kiiresti (keskmine inimene kirjutab klaviatuuril 40 sõna minutis ning räägib 150 sõna minutis), leiutati 1877. aastal **stenograaf**. Stenograaf on masin, millega saab kirjutada sõna „akordidega". Iga sõna jaoks on oma kombinatsioon klahve, mida vajutades tekib soovitud sõna. Niimoodi on võimalik kirjutada ühes minutis kuni 300 sõna. Pildil on stenograafi klaviatuur.

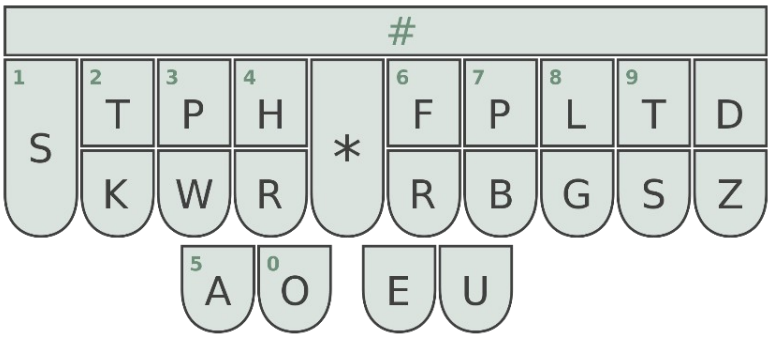

Nagu näha, ei ole klaviatuuril esindatud kõik tähestiku tähed. Selleks, et kirjutada puuduvaid tähti, tuleb vajutada mitut tähte korraga. Näiteks ingliskeelset sõna *queen* („kuninganna") peab stenograafil kirjutamiseks vajutama `KWAOEPB`. Klaviatuuril on küll E-täht, aga sõnas *queen* ei kõla „ee", nagu ta kõlaks eesti keeles. Seega toetub stenograafia enamjaolt sõna **häältusele**. Sõna *queen* kirjutatakse häältust näitavas foneetilises transkriptsioonis /kwiːn/.
Stenograafi akordi tähtede järjekord on `STKPWHRAO*EUFRPBLGTSDZ`. Kui sõna ei ole võimalik ühe akordiga genereerida, eraldatakse järgmine akord kaldkriipsuga (`/`).
Alljärgnevalt on antud stenograafi sisend, selle ingliskeelne väljund, foneetiline transkriptsioon ja sõna tõlge eesti keelde. Inglise keele oskus **ei ole vajalik** ülesande lahendamiseks.

sisend	**väljund**	**transkriptsioon**	**tõlge**
`PWAOBG`	*book*	/bʊk/	'raamat'
`TPAUPB`	*fawn*	/fɔːn/	'hirvevasikas'
`TKPWRAB`	*grab*	/gɹæb/	'haarama'
`PHEUPB/RET`	*minaret*	/mɪn.əˈɹɛt/	'minarett'
`TPHEUBG/TPHAEUPL`	*nickname*	/ˈnɪk.neɪm/	'hüüdnimi'
`SUB/PHEUGS`	*submission*	/səbˈmɪʃ.ən/	'esitus'
`TAO*ET`	*teeth*	/tiːθ/	'hambad'
`TOUPB/SHEUP`	*township*	/ˈtaʊn.ʃɪp/	'alev'

æ, ɪ, ɔ, ʊ, ə ja **ɛ** on täishäälikud. **ɹ, ʃ** ja **θ** on kaashäälikud. Tõstetud püstkriips (**ˈ**) märgib järgneva silbi rõhulisust. Pikendusmärk (**ː**) hääliku taga pikendab häälikut. Punkt (**.**) eraldab silpe. *Minarett* on mošee (islami pühakoja) ringrõduga torn.

Kood:

A. Kirjuta tühja lahtrisse stenograafi sisend.

	fashion	/ˈfæʃ.ən/	mood
	kilogram	/ˈkɪl.ə.ɡɹæm/	kilogramm
	quail	/kweɪl/	põldvutt
	sprint	/spɹɪnt/	sprint
	traumatic	/tɹɔːˈmæt.ɪk/	traumaatiline

B. Millised sõnad genereeritakse järgmiste sisenditega? Kirjuta vastused foneetilises transkriptsioonis.

PWR*ET	
KRAOEBG	
TKPWROUL	
SPHAUL	
SU/PREGS	

C. Selgita lahendust.

Kood:

ÜLESANNE 3

Nanai keel

(20 p, autor Ove Üllar Viesemann)

Nanai keel kuulub tunguusi keelkonda ning seda kõneldakse Amuuri, Songhua ja Ussuuri jõgede ümbruses. Neil Hiina ja Venemaa jagatud aladel elab 2010. aasta seisuga kokku umbes 17 000 nanailast. Nende seas on siiski vaid umbes 200 soravat kõnelejat, mille tõttu kuulub nanai keel tõsiselt ohustatud keelte hulka.

A. Allolevas kastis on kirjas 20 numbritega kirjutatud arvu ja kasti all kahes veerus on kokku nende 20 nanaikeelset vastet suvalises järjekorras. **Kirjuta nanaikeelsete arvsõnade ette nende vasted numbrites.**

3, 4, 9, 10, 12, 14, 15, 17, 19, 25, 31, 46, 53, 57, 66, 72, 93, 95, 98, 111

	tookon
	ʒoan ʒuər
	ṇuŋgujŋgu ṇuŋgun
	duin
	taŋgu ʒoan əmun
	hujujŋgu elan
	gocin əmun
	dəhin ṇuŋgun
	elan
	hujujŋgu ʒapkun

	ʒoan nadan
	ʒoan duin
	horin tojŋga
	sosi nadan
	hujujŋgu tojŋga
	nadajŋgu ʒuər
	hujun
	ʒoan
	ʒoan hujun
	sosi elan

B. Kirjuta järgnevad arvud nanai keeles.

155	
8	
13	
45	
21	

C. Kirjuta järgnevad nanaikeelsed arvsõnad numbritega.
Arvu 1000 tähistab sõna *meŋgan*.

ʒapkojŋgo elan	
nadan	
taŋgu nadajŋgu ʒapkun	
ʒuər meŋgan duin taŋgu gocin hujun	

D. Selgita lahendust.

Kood:

ÜLESANNE 4

Purepetša keel

(20 p, autor Miina Norvik)

Purepetša keel (varem ka *tarasko*) on isolaatkeel, mida kõneleb Michoacáni osariigis Mehhikos u 140 000 inimest. Nende järgi on ilmselt nime saanud ka Purepero linn, tulenedes sõnaosadest *p'or(h)e* 'purepetša'+ *-pi* 'antipassiiv'[1] + *-rhu* 'sees' ehk 'purepetšade koht/kohas'.

Allpool on toodud mõned laused purepetša keeles ja nende tõlked.

Markadori icharhukusti[2] *mesarhu*	'Marker on laua äärel'
Ji aŋamukuska salonirhu	'Ma olen (seisan) klassiruumi uksel (uksesuus)'
Libru echuts'ïkusti mesarhu	'Raamat on laua peal'
Tsïtsïki aŋaŋesti basurhu	'Lill on klaasis'
Ji ichaŋekuska salonirhu	'Ma olen (laman) klassiruumis'
Markadori aŋats'ïkusti uaxantsïkuarhu	'Marker on (püsti) tooli peal'
Pisaroni echuŋarhikusti salonirhu	'Tahvel on klassiruumi seinal (esiosaga seinast eemal)'
Tsïkiata parhaŋarhikusti	'Korv on seinal (esiosaga seinast eemal)'
Atarakua parhats'ïkusti mesarhu	'Tass on laua peal'
Libru echuch'ukusti mesarhu	'Raamat on laua all'

A. Täida pildil neli tühja kasti, lähtudes ülesandes esitatud keelelisest materjalist.

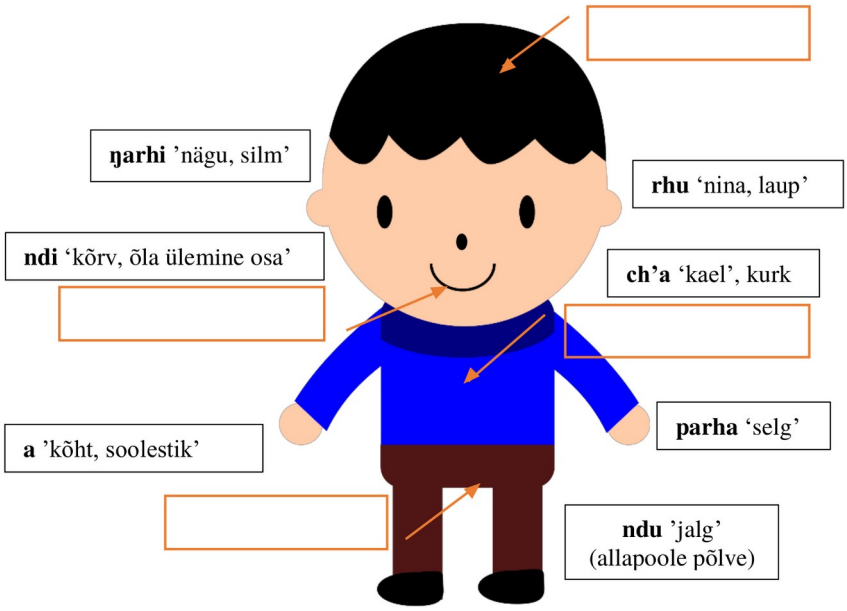

1 Grammatiline termin, mille tundmine ei ole siinse ülesande seisukohalt oluline.

2 *-kusti, -sti* ja *-kuska* erinevust pole vaja analüüsida.

Kood:

B. Tõlgi purepetša keelde.

Marker on (püsti) korvis.	
Ma laman laua peal.	
Klaas on tooli all.	

C. Selgita lahendust.